

COLUMN
LOUISE O. FRESCO

Recht om te Weten

Amerikaanse kiezers spreken zich binnenkort niet alleen uit over de toekomstige president. In het verkiezingshokje worden per staat ook andere vragen aan de bevolking voorgelegd. In Californië speelt via een dergelijke *ballot* een wezenlijke kwestie: in Proposition 37 wordt de kiezers gevraagd zich uit te spreken over de California Right to Know Genetically Engineered Food Act. Indien deze Act wordt aangenomen, verandert er veel op 1 juli 2014. Verwerkt voedsel zal dan verplicht het etiket (*label*) moeten dragen 'gedeeltelijk geproduceerd met genetische modificatie (*engineering*)' of 'kan zijn geproduceerd met genetische modificatie', ook als het gaat om sporen in verwerkt voedsel zoals koekjes en sauzen. Biologisch geproduceerd voedsel (in de VS: *organic*) wordt hiervan uitgezonderd; het gebruik van biotechnologie is weliswaar wettelijk verboden bij biologisch voedsel, maar in tegenstelling tot gangbaar voedsel hoeft er niet getest te worden op de aanwezigheid van sporen van genetisch gemodificeerd voedsel. In dezelfde Act wordt het gebruik van de term 'natuurlijk' (*natural*) verboden voor voedsel dat op een of andere manier een bewerking heeft ondergaan of genetisch gemodificeerde ingrediënten bevat. Een uitzondering op dit alles wordt gemaakt voor voedsel dat dierlijk componenten bevat of dat in restaurants wordt verkocht. Deze voorstellen leiden tot heftige reacties in de zaaizaak- en voedingsmiddelenindustrie (en van juristen die de formulering onduidelijk vinden).

Etiketgeving bevestigt angst voor moderne technologie

In hun campagne 'No on 37' stelt de industrie dat etikettering, en dus het scheiden van productiestromen en het schoonmaken van apparatuur, tot veel extra kosten zal leiden, waardoor huishoudens jaarlijks honderden dollars extra kwijt zijn. Dat de *usual suspects* zoals chemiebedrijf Monsanto zich verzetten, heeft geen betoog. Maar dat ook de grote productie- en distributiebedrijven van biologische producten dergelijke etikettering afwijzen, komt wellicht als een verrassing. De verklaring is simpel: bijna alle succesvolle biologische bedrijven zijn eigendom van grote producenten. Net als in Europa zit ook in de Verenigde Staten de groei van 'biologisch' juist niet in de kleine, lokale producent, hoezeer de consumenten dat ook hopen.

Als we de opiniepeilingen mogen geloven, is de kans dat Act 37 wordt aangenomen vrij groot. President Obama heeft al in zijn vorige campagne gezegd dat hij een voorstander is. Californië is een van de belangrijkste staten in de VS, groot voedselproducent en uitvinder van de biologische beweging. Als Californië etikettering invoert, dan is het slechts een kwestie van tijd voordat dit een norm wordt voor de Verenigde Staten als geheel. Twintig staten zijn Californië voorgegaan met vergelijkbare voorstellen. Gezien de Amerikaanse dominantie op de wereldmarkt zou dat weer gevolgen hebben voor handelsstromen in de wereld, die dan ook gescheiden moeten worden. Dat stuit op bezwaren van de opkomende economieën, waar genetisch gemodificeerde gewassen op grote schaal verbouwd worden (en daar niet van etiketten worden voorzien). Een conflict hierover zou zelfs de vrije handel in voedsel in gevaar kunnen brengen, en zelfs de wereldhandelsorganisatie kunnen ondermijnen.

Hier botst de vrijhandel dus met de vrije keuze van het individu. Als Europeaan ben je in eerste instantie gencingd om in te stemmen met Proposition 37. Immers, hoe meer informatie op het etiket, hoe beter. Europa heeft zelf immers al veel eerder besloten de vermelding van genetische modificatie op etiketten verplicht te stellen, net als vijftig landen.

Maar er is nog een andere kant van de zaak. Waarom zouden we een laboratoriumtechniek voor het veredelen van zaaizaad op het etiket van een eindproduct als koekjes willen vermelden, als er tot dusver geen enkele aanwijzing is dat dit biochemische effecten heeft in het eindproduct of voor de gezondheid van de consument? Waarom de genetische modificatie van planten noemen, maar niet van dierlijke producten, zoals enzymen in kaas?

Etiketgeving biedt informatie, maar bevestigt tegelijk de angst voor moderne technologie. Het voedt de onrust die juist deze maand weer is ontstaan door een studie van de Universiteit van Caen, waar tumoren bij ratten werden geconstateerd na de consumptie van genetisch gemodificeerde mais. Hoewel deze studie ernstig is bekritiseerd, beklift bij de consumenten het gevoel dat dingen worden verzwegen. In dat licht lijkt het Californische initiatief redelijk. Maar genetische modificatie is niet hetzelfde als het zout- of glutengehalte. Het is een methode, niet een toevoeging, laat staan een 'vervuiling'. Ook de FDA (de Amerikaanse Voedsel- en Warenautoriteit) beschouwt verplicht etiketteren als fundamenteel misleidend.

Aan Proposition 37 kleeft nog een bezwaar. Uiteindelijk wordt de zaak overgelaten aan de jurisprudentie. Ieder individu mag naar de rechter stappen, zonder bewijs van persoonlijke schade, om boeren, supermarkten of de industrie aan te klagen.

Alle burgers hebben het recht te weten wat zij eten. Het is ook hun goed recht om de industrie en de overheid te wantrouwen. Maar over een zo complex onderwerp als biotechnologie beslis je niet in het stemhokje. Dat leidt tot pseudodemocratie, waarbij gevoel en wetenschap gelijk worden geschakeld, en tot pseudoinformatie die misverstanden en vooroordelen aanwakkerd.

Louise O. Fresco is universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, bestuurder en schrijfster.

Nederland is oorzaak van puinhoop Curaçao

Waarom zijn bestuurders op Curaçao corrupt? Ze zijn niet anders gewend van hun Nederlandse voorgangers. Nederland moet zijn eigen puinhoop opruimen, betoogt Aliefka Bijlsma.

Op Curaçao zal geen machtswellustige politicus de kans laten liggen om in te spelen op de onwijf van kolonialisme tegen te gaan. De partij van Wiels kreeg slechts 22 procent van de stemmen en moet dus een coalitie vormen met andere partijen, die wellicht niet zo fel roepen om loskoppeling. Toch overheerst het beeld dat de anti-Nederlandstem heeft gewonnen. De SP, de PVV en zelfs het CDA nemen dit maar al te graag over. Weg met Curaçao. Klaar met het gedonder.

Het tragische is dat zich juist voor de arme, zwarte man een drama voltrekt. Geen Curaçaose bestuurder zal de banden met Nederland willen losbreken. Ze beseffen maar al te goed dat dit niet in hun belang is.

Eigenbelang viert al eeuwen hoogtij op Curaçao. Dit uit zich op alle niveaus in de samenleving. Deze mentaliteit valt direct te herleiden naar de ontstaansgeschiedenis van Curaçao. Bij wie komen we dan uit? Juist, bij ons, bij de Nederlanders.

Curacao zal zichzelf vanwege economische belangen nooit loskoppelen van Nederland. De geldschietters die deze politici in het zadel hebben geholpen, willen het niet – ze zijn rijk geworden op een schmerzgebied van legaal en illegaal en willen eerder status quo dan verandering.

Nederland ziet zichzelf als een beschaafd land, als beschermers van liberale waarden. Toch is zijn houding ten opzichte van Curaçao ronduit immoreel. We moeten Curaçao desnoods tijdelijk – ik herhaal: tijdelijk – onder onze vleugels nemen, met als enige doel: de weg naar onafhankelijkheid mogelijk maken.

Dan zal Nederland goed moeten luisteren naar de arme, zwarte man. Dit doe je niet door hem uitkeringen of Europese paspoorten te geven en vervolgens te roepen dat het aan hem is om er iets van te maken.

Curacao moet een eiland worden waarvoor mensen graag iets willen doen of opgeven, in plaats van wat het nu is: een eiland dat mensen zuiver gebruiken als speeltuin voor hun eigen plezier.

Eerst moet de corruptie worden aangepakt. Het toerisme zal meer geïntegreerd moeten worden in het beleid. Let op het milieu, op de stranden. Kan het eiland al dat toerisme wel aan? Moet er niet een hogere toeristenbelasting komen? Hoe krijgen we voor elkaar dat de toeristen een besef krijgen van het land waar ze rondlopen?

Nederland moet zich schamen. Doe eindelijk eens wat goed is.

Aliefka Bijlsma is schrijfster. Ze is geboren op Curaçao, heeft er gewerkt als advocate en haar eerste roman, *Gezandstraal*, speelt zich er af.

Illustratie Angel Boligan

Illustratie Angel Boligan

De schaliegaslobby blokkeert zonne-energie

Olie- en gasproducenten zien zonne-energie als hun grote vijand. Ze weten haar met succes te blokkeren. Dit moet snel afgelopen zijn, betoogt Jonathan Leggett.

Denk aan het goede nieuws: een derde industriële revolutie, gevoed door een decentrale energievoorziening en een massale digitalisering. Denk aan het slechte nieuws: de overgebleven instituties van de tweede industriële revolutie, gevoed door olie en twintigste-eeuwse transportgewoonten, dreigen deze derde revolutie te belemmeren en misschien zelfs te fnuiken.

Onlangs spraken leiders uit de industrie op een conferentie van de *International Herald Tribune* in Barcelona over deze toekomstscenari's. Zonne-energie, met haar snel stijgende mondiale verkoop en kelderende prijzen, figureerde als talisman voor de derde industriële revolutie. 'Gefrac' gas – zoals schaliegas – figureerde als vaandeldrager voor een verlengde levensduur van de tweede industriële revolutie. Als op-

richter van een snel groeiend bedrijf in zonne-energie, dat ik begon uit zorg over de afhankelijkheid van olie, gas en steenkool, nam ik deel aan de discussie. Ik wilde antwoorden vinden op het slechte nieuws.

Vorige week kreeg het goede nieuws een grote tegenslag. Het Amerikaanse ministerie van Handel bevestigde de strafheffingen voor de Chinese fabrikanten van goedkope zonnecellen en -panelen. Het uitgangspunt van deze zaak, aanhangig gemaakt door Amerikaanse fabrikanten, is dat de Chinese fabrikanten hun panelen tegen oneerlijke prijzen hebben geëxporteerd. Ze konden door de vrijgevigheid van Chinese regering goedkope zijn dan hun Amerikaanse equivalenten. Europeanen overwegen dezelfde anti-Chinese maatregel. Bij wijze van vergelding lijken de Chinezen strafheffingen te willen leggen op de uitvoer van polysilicium uit de VS, de grondstof voor zonnecellen. Een totale handelsoorlog bedreigt de zonne-energie.

Intussen weet de lobby van de olie- en gasindustrie in tal van landen veel terugleververgoedingen te blokkeren die de drijvende kracht zijn achter de groei van zonne-energie en andere hernieuwbare varianten. De liefhebbers van het Amerikaanse schaliegasfenomeen – de geheel on-

verwachte productie van grote hoeveelheden onconventioneel gas in de afgelopen jaren – zien gas als overbrugging naar een gastoeikoms. Terugleververgoedingen, waarmee een hoge prijs voor duurzame opwekking wordt bekostigd uit een minime opslag op de elektriciteitsrekening, staan hierbij in de weg. Het zou slecht uitkomen als zonne-energie over een paar jaar goedkoper zou zijn dan alle andere vormen.

Nergens is dit duidelijker dan in het Verenigd Koninkrijk. Daar spoort de minister van Financiën in een uitgelekte brief in feite de minister van Energie aan om paal en perk te stellen de stimulering van de duurzame-energiemarkt. Zo zouden beleggers niet worden afschrikt om kapitaal te steken in de poging van Financiën om 'frackers' naar het Engelse platteland te halen en van Groot-Brittannië een 'gascentrum' te maken. Betrouwbare bronnen bij de overheid en het bedrijfsleven zeggen mij dat een dergelijke politieke reactie het gevolg is van een eendrachtige olie- en gaslobby.

De twee problemen voor zonne-energie hangen uiteraard samen. De aanslag op de terugleververgoeding en andere subsidies leidt tot een krimpde vraag. Hierdoor worden geëxporteerde zonnepanelen ge-

dumped tegen lage prijzen. Zonder het wanbeheer van overheden over het marktproces – onder druk van lobby's – zouden we geen handelsoorlog hebben in zonne-energie.

Ongeacht of u mijn analyse van de causaliteit deelt, de huidige situatie werkt duidelijk tegen alle nieuwkomers en voor de gevestigde energie-orde. Als u bezorgd bent over de energiezekerheid: hoe langer we afhankelijk blijven van gas en olie, hoe meer we afhankelijk worden van de mensen die de pijpleidingen en tankerroutes beheersen. Als u bezorgd bent over de klimaatverandering: we hebben behoefte aan een koolstofarme toekomst die zich afkeert van fossiele brandstoffen, niet aan pogingen om er juist nog meer te vinden en te ontwikkelen. Als u bezorgd bent over beide, over een aarde die op weg is naar zes graden opwarming – een niveau dat de toekomst van de beschaving als zodanig bedreigt – dan krijgt een aanslag op de zonne-industrie iets weg van de sabotage van wapenfabrieken tijdens de mobilisatie voor een oorlog.

En het zou zo gemakkelijk zo anders kunnen zijn.

Ook al hebben de regeringen tot nu toe geen zinvol klimaatverdrag weten af te leveren, in het verleden hebben ze zich in staat getoond com-

plexer verdragen te sluiten ten behoeve van de gemeenschappelijke veiligheid. Ze zouden nu een multilaterale samenwerking kunnen aangaan op het terrein van de markt voor zonne-energie: een mondiaal gecoördineerde reeks terugleververgoedingen, bestemd om de prijs van zonne-energie overal versneld op het niveau te brengen van de conventionele energie. Ze zouden zelf op grote schaal zonnepanelen kunnen aankopen, om de opkomst van een massamarkt te versnellen.

Door samen te werken, ten behoeve van gemeenschappelijke veiligheid, zouden ze heel snel de dag dichterbij kunnen brengen waarop zonne-energie goedkoper is dan alle andere vormen en waarop terugleververgoedingen niet meer nodig zijn. Hiermee zouden ze allemaal sterk hun eigen energievoorziening veiligstellen. Licht schijnt oneindig op alle landen. Belangrijke olie- en gasreserves bevinden zich maar in enkele landen, en zijn eindig.

Jonathan Leggett is in verbonden aan de Britse fabrikant van zonnepanelen Solarcentury en voorzitter van de Britse Industry Taskforce on Peak Oil and Energy Security. Dit artikel is eerder verschenen in de *International Herald Tribune*.

Jonathan Leggett is in verbonden aan de Britse fabrikant van zonnepanelen Solarcentury en voorzitter van de Britse Industry Taskforce on Peak Oil and Energy Security. Dit artikel is eerder verschenen in de *International Herald Tribune*.

Verslaafd aan eufemismen

COLUMN JAN MARIJNISSEN

In de *Volkskrant* van vorige week vrijdag klaagde een mevrouw uit Alphen aan den Rijn zich over het gebruik van het woord 'bejaarde' in de krant. Bejaarde behoort volgens haar 'oudere' te zijn. Of de krant het woord bejaarde taboe wilde verklaren... Maar wat is er mis met het woord bejaarde – mensen met een behoorlijk aantal levensjaren op hun naam?

Van Dale omschrijft de betekenis van het woord 'eufemisme' als volgt: Het gebruik van een verzachtend, verbloemd, verhullend woord of aantal woorden.

Overall kom je de hang naar eufemismen tegen, niet in de laatste plaats in de politiek. Veel politici hebben de neiging om met zo veel mogelijk woorden zo min mogelijk te zeggen. Deze politici doen er alles aan om hun boodschap zo verhuuld en verbloemd mogelijk te brengen. De meeste politieke partijen bevinden zich in het midden. Bij verkiezingen kan

dat probleem geven, want: hoe onderscheid je je van de andere partijen? Je moet dus van alles suggereren, en tegelijkertijd zo min mogelijk zeggen – dat is de kunst.

Het gebruik van eufemismen kan daarbij erg behulpzaam zijn: je kunt onplezierige zaken acceptabel laten klinken. Voorbeeld: volgens de neoliberale leer moeten we allemaal langer en harder gaan werken, en vooral klaarstaan als de baas ons roept. Dat is niet leuk. Daarom spreken neoliberale politici over 'flexibilisering'. Wie wil er niet flexibel zijn?

In ons land spreken we allang niet meer van 'kapitaal' en 'arbeid'. Nee, wij hebben het over de 'sociale partners', alsof kapitaal en arbeid op voet van gelijkheid zouden opereren. De sociale partners zijn de werkgevers en de werknemers – maar geven werkgevers eigenlijk wel werk? Het is in ieder geval bepaald niet hun eerste prioriteit. Arbeiders heten na-

tuurlijk ook allang geen arbeiders meer. Eerst werden het werknemers en tegenwoordig zijn het al medewerkers, die soms je en jij mogen zeggen tegen de baas. O nee, 'baas' kan ook niet meer, hij is de 'coach' geworden, die opereert als de eerste onder gelijken. Een schoonmaakster is een 'interieurverzorger' geworden, en iemand aan een machine een 'operator', die niet langer werkt op een fabriek, maar op een *plant*. Werken in ploegdienst wordt: vrij zijn als anderen moeten werken. En als mensen massaal op de keien worden gezet, heet dat 'reorganiseren'. Ook in politiek Den Haag wil men reorganiseren, herstructureren, herijken of gewoon: moderniseren.

Heb je ooit een bouwvakker een hand gegeven?

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

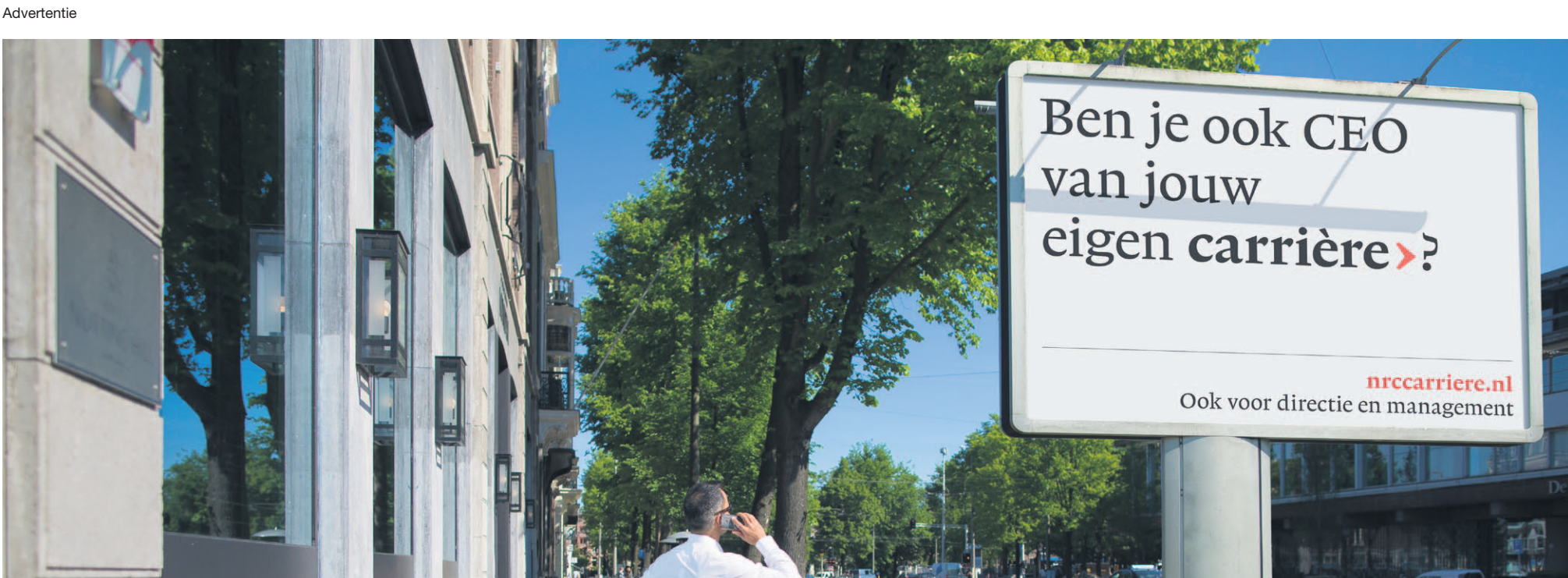
nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

Ben je ook CEO van jouw eigen carrière >?

nrccarrière.nl
Ook voor directie en management

nrccarrière >
samen ambities waarmaken

Ga naar **nrccarrière.nl**
Ook voor directie en management